

שבֿת קֿודש 11

סלאכת בורר

שבֿת
אכל רֿיסוקא

הבזק של השראה

הסקר בדק את התייחסות אל המסורת ואל שמירת השבת בקרב אזרחי ישראל. למרות התפיסה הרווחת שצעירים מתרחקים מהמסורת, הנתונים קצת מפתיעים ומראים ש - 53% מהישראלים בגילאי 18-29 שומרים שבת על פי ההלכה. האחוז הגבוה ביותר מבין כל קבוצות הגיל.

באותו הסקר, 14% מהמשיבים בגילאי 18-29 ציינו שאף על פי שאינם שומרים שבת במלואה, הם מקדשים או מגיעים לבית הכנסת, כסימן לקשר מתגבר למסורת.

המגמה בקרב הדור הצעיר התחזקה מאז 7 באוקטובר, שמירת השבת נמצאת בלב המגמה של העמקת הקשר ליהדות.

לפניכם סקר ערוץ N12 שנערך ביוני 2025 בישראל:

הקדמה למלאכת בורר

מלאכת בורר מזמינה אותנו להיכנס לעולם של דיוק והבחנה.

מעבר לעושר הפרטים שבה, יש בה מהלך מחשבתי ברור ועקבי, מבנה מסודר והיגיון פנימי שמוליך צעד אחר צעד ומגלה שלא כל ערבוב הוא בלבול - אלא שיש בו סדר שאפשר לחשוף.

בורר אינה רק רשימת פרטים ואינה רק הלכה טכנית של הפרדת אוכל - היא שיעור עמוק ביכולת הבחירה.

כשנכנסים לעקרונותיה ולומדים אותה מבפנים, מקבלים לא רק ידע הלכתי אלא כלי יסודי לחיים - היכולת להבחין בין עיקר לטפל, לברר מה נכון עבורי ברגע הזה, ולפעול מתוך מודעות ולא מתוך אוטומט.

הלימוד של מלאכת בורר מחדד את תשומת הלב למעשים שלנו ומטפח מבט מודע שמלווה אותנו הרבה מעבר לשולחן השבת.

קחו בחשבון: יתכן שלימוד מערך זה יתפרס על פני יותר ממפגש אחד.

יצירה דרך ברירה / "מלאכת בורר"

הגדרת המלאכה:

מלאכת בורר היא - הפרדה בין שני מינים המעורבים זה בזה, בין במיני אוכל ובין בשאר מינים כגון כלים, חפצים, בגדים וספרים. בהמשך נבאר מה נחשב כתערובת ומה מוגדר כמין שונה.

הקשר לבניית המשכן:

כדי להפיק צבעים לצביעת יריעות המשכן, היה צורך להוציא את הלכלוך והבוץ מן הצמחים שמהם הפיקו את הצבע.

באיסור בורר נכללים מספר פעולות:

1. הוצאת פסולת ממאכל.
2. הוצאת מין שאינו רצוי מתוך תערובת של 2 מינים.
3. מיון והפרדת תערובת מכל סוג שהוא.

דוגמאות ליישומים מעשיים של מלאכת "בורר":

• הוצאת ירק שלא אוהבים מתוך סלט.

• הפרדת סכום הנמצא בערבוביה לסוגיו השונים.

• מיון ערימת כביסה.

• מיון וסידור צעצועים.

• סינון מיצי פירות מרכיבי הפרי.

ועוד ועוד

מה מוגדר כתערובת?

איסור בורר קיים רק כאשר החפצים מעורבבים באופן שאינו מאפשר לקחת את הרצוי ללא פעולת הפרדה. לדוגמה -

מאכלים קטנים המעורבבים (כמו אפונה וגזר או סוגי פיצוחים), סוגי סכו"ם המעורבבים במגירה וכו'.

ישנם מקרים שאינם מוגדרים כתערובת לדוגמה -

- חפצים גדולים הניכרים כל אחד בפני עצמו (כמו ספרים מסודרים על מדף או חתיכות דג גדולות המונחות זו לצד זו)
- ביצים מבושלות הנמצאות בסיר עם מים - אינם מוגדרים כתערובת

מה מוגדר כשני מינים שונים?

1. פריטים שהשוני ביניהם מובהק וברור - לדוגמה תפוז ואגס, סכין ומזלג וכו'
2. פריטים מאותו סוג שיש ביניהם הבדל בחשיבותם או בשימושם - לדוגמה בגדי ילדים ובגדי מבוגרים, חולצה חגיגית וחולצת עבודה.
3. פריטים מאותו סוג שההבדל בחשיבותם הוא סובייקטיבי - לדוגמה אדם המקפיד לא לאכול חלק ספציפי בעוף והחלק הזה מעורב עם מנות של שאר חלקי העוף.

יש לציין כי מלאכת בורר מיוחדת משאר המלאכות, כיון שיש אפשרות הלכתית לבצע אותה בדרך המותרת לפי הכללים ההלכתיים שנבאר מיד.

ולפני כן נקדים ונבאר 2 מושגי יסוד: הגדרות אלו חלות על כל סוגי התערובות, ולא דווקא במאכלים. **"אוכל"** - הגדרת אוכל היא - כל מה שרצוי לנו מתוך התערובת **"פסולת"** - הגדרת פסולת היא - כל מה שלא רצוי לנו מתוך התערובת

בתערובת ישנם שלושה תנאים שרק כאשר כולם מתקיימים -
הברירה מותרת לכתחילה:

1. "אוכל"

2. "ביד"

3. "מיד"

\

ונבאר:

1. "אוכל" - הוצאת ה"אוכל" מתוך התערובת ולא הוצאת
ה"פסולת".

ניתן גם להוציא את ה"פסולת" יחד עם קצת מה"אוכל" שצמוד
אליה.

לדוגמה: כשרוצים להוציא את הבצל הקצוץ מתוך הסלט,
נעזרים בכף שאיתה מוציאים גם את הירקות שנמצאים
מסביבו.

2. "ביד" - הוצאה ביד או ע"י כלי שאינו מיועד לברירה.

לדוגמה: ניתן להשתמש בכף או מזלג אך לא במסננת

3. "מיד" - סמוך לזמן השימוש ב"אוכל" (סמוך
לסעודה/לבישה/משחק וכו').

לדוגמה: בחירת הסכינים והמזלגות מתוך תערובת הסכו"ם
לצורך עריכת השולחן סמוך לתחילת הסעודה (החל מכחצי
שעה לפני הסעודה נחשב כבר כסמוך לסעודה).

שאלה לדיון

מה דעתכם על ה"טריק" הבא?

במקרים בהם הדבר מתאפשר, למשל בסכו"ם או משחקים מסויימים, האם ניתן לרווח על משטח את הפריטים עד שלא יהיה ניכר שהם מעורבבים זה בזה ובכך תתבטל ה"תערובת"?

בואו ניקח דוגמאות מעשיות מהחיים הקשורות במלאכת בורר, כדי לחוש את זה...

הכנת משחק שח-מט:

דרך אסורה – מיון וחלוקת הכלים לשחקנים לפי צבע. דרך מותרת – כל שחקן לוקח את הכלים שבצבע שלו ("אוכל"), בידו ("ביד"), סמוך לתחילת המשחק ("מיד").

ערימת כביסה:

הדרך האסורה – מיון הכביסה לפי סוגיה. הדרך המותרת – שליפת פריטי הלבוש אותם מעוניינים ללבוש – בסמוך ללבישה.

עריכת שולחן:

הדרך האסורה – מיון הסכו"ם שנמצא בתערובת, לפי סוגיו. הדרך המותרת – בכל פעם להוציא כלי אחד באופן אקראי מהתערובת ולסדר במקום המיועד ובסמוך לתחילת הסעודה.

מאכלים עם עצמות:

הדרך האסורה – הוצאת העצמות מהמאכל הדרך המותרת – אכילת המאכל מסביב לעצם או החזקת העצם (למשל ע"י המזלג) והסרת הבשר מעליו (ע"י הסכין).

שימו לב: במקרה שאין אפשרות לבצע בדרך המותרת כגון בעת אכילת דגים, שהעצמות שלהם קטנות מאד, הדרך האפשרית היא ע"י הכנסת חתיכת הדג לפה והוצאת העצם מהפה בשעת אכילת הדג (כמו פלח קלמנטינה עם גרעינים), כמובן מומלץ להיעזר במפית...

קשישים וקטנים: ישנה עדיפות לא להגיש להם מאכלים עם עצמות קטנות מחשש סכנה, עם זאת במקרה הצורך ניתן להוציא את העצמות מכל חתיכה בנפרד רגע לפני שאוכלים אותה.

קילוף פירות ירקות וביצים

חשוב לדעת:

ישנם פוסקים הסוברים שסוגי מאכל שקליפתם דבוקה למאכל עצמו (כמו תפוח, תפוז, מלפפון וכו' ובשונה מביצה, שום ובצל וכדומה) לא נכנסים כלל תחת ההגדרה של מלאכת בורר, כיון שלראייתם הכל נחשב כמהות אחת וממילא אין קילופם נחשב לברירה אלא ממש כמו חיתוך הפרי ולכן יהיה ניתן לקלפם אף שלא בסמוך לאכילה ואפילו במקלף.

אך למרות זאת נהוג שלא להשתמש כלל במקלף בשבת.

שאלה לדיון:

כיצד ייתכן שהוצאת קוביות הבצל מתוך קערת הסלט המוכן, תהיה אסורה לאדם אחד אך מותרת לאדם אחר?

הדילמה:

לכאורה, הקליפה שעוטפת את הפרי היא פסולת וממילא אין אפשרות להסירה באופן שיעמוד בתנאי הראשון במלאכת בורר: הוצאת האוכל (הפרי) מהפסולת (הקליפה).

אך מצד שני זאת הדרך לאכול את המאכל.

רמז: יש הבחנה דקה יותר שעושה את ההבדל...
הדין: מותר לקלף את הקליפה רק בסמוך לאכילה

הטעם: מכיון שזו הדרך להגיע אל הפרי, ההלכה מגדירה את הפעולה הזו כ"דרך אכילה" ולא כ"דרך ברירה".

יש לציין שהגדרות מושגים אלו מאד מורכבות ומדויקות, לא נרחיב עליהם במסגרת זו, רק נציין שבוודאי לא ניתן להשליך מכאן לתחומים, פעולות או למקרים נוספים

סטאז' במטבח ובחדרי הבית

מוזמנים להביא דוגמאות מהבית שלכם - מהמטבח, מחדרי המגורים ומההרגלים האישיים ולחשוב יחד איפה פוגשת אתכם מלאכת בורר ואיך מיישמים את הכללים שלמדנו...

נקודה למחשבה:

החיים לא מגיעים אלינו ממוינים.

הם באים כ"תערובת" - רגעים יפים לצד מאתגרים, הצלחות לצד אכזבות, אנשים

שמרימים ואנשים שמאתגרים.

מלאכת בורר מלמדת אותנו עיקרון מעניין:

כשיש תערובת - מתמקדים בטוב ולוקחים אותו.

לא עסוקים בלדחות את הפסולת, אלא בוחרים את האוכל.

"אוכל מתוך פסולת".

זה שינוי עדין אבל עמוק:

לא להילחם במה שפחות טוב,

אלא לשאול - מה אני בוחר להכניס לחיים שלי עכשיו?

קודם מבחינים.

אחר כך בוחרים.

ואז פועלים.

כי כח הבחירה הוא הכח הכי משמעותי שניתן לנו לכל רגע ורגע בחיים

ומה שנשאר לנו זה לקחת אותו ברצינות...

אז בפעם הבאה שאתם בוררים משהו מהקערה -

תזכרו: אולי אתם בעצם מתרגלים אמנות חיים.

תודה רבה
ושבת שלום!

שבת
מכל היסטוריה